

Csiki László

A mesélő rendőr

Elfogyott héjából a lágy tojás. A pincért akartam odainteni, de nem láttam sehol, a terem valamelyik álomi-távoli sarkában sem a sok közül. Szükségem volt rá pedig, mert a tojásevést is élveztem, folytatni akartam. Sok mindent akartam hirtelen, és nem szégyelltem. Bezúzni egy tojás tompább végét. Végét-e? A vég még odébb. Kikanalazni az aranylő belét, a spermaszínű és -állagú fehérjét. Szerettem, nagyon szerettem a zsömlét, kedvtelve szedegettem fel morzsáit is, a tea ízét, a kiázott levelek kavargását a csésze alján, a tálkában remegő, piros gyümölcsíz, a falikarok fényét, a damaszt abrosz hideglelős tapintását. Mintha saját magamat ízleltem, szagoltam, fogdostam volna.

Tetőlől talpig elborító, buta, ám kellemes érzet volt és hamar véget ért. Karakül kucsmás férfi vetett véget neki. Nekem. Kék posztó télikabátjából a fagy illata áradt, amint asztalomhoz hajolt. És még valami édeskés arcszesz. Megütötte – lágyan – a kifinomult, képzett orromat.

– Remélem, jól aludt egyedül – mondta. Zörgött a hangja. – Talán jobb lett volna, ha van ön mellett valaki.

– Nem, köszönöm. – Nekem is zörgött a hangom. – Legalább kipihentem magam. Jó volt egyedül.

– Örvendek, hogy egyetértünk – mondta, és maga alá gyűrve kabátja alját, leült, kétfelé tolt a könyökét az asztalon, mintegy birtokba vette. – Közölném akkor a mai programot.

Délelőttre múzeumlátogatást szerveztek nekem, közölte. Mint egy iskolásnak, gondoltam én, és ez a tanító bácsim. Jó vaskos tanító bácsi, a nyugdíjas kor határán. Igazat szólva, mondta ő, ez kedvezményezett látogatás lesz, mert közelebről átalakítják a múzeumot. A haza hőseinek emléktárgyait fogják kiállítani. Most tulajdonképpen zárva tart. Én azonban megtekinthetem, és nemcsak a hazai művészek alkotásait, hanem egy El Grecot és két Rubenst is. Unikálisak.

– Ne mondja! – mondtam én.

– Tudom-e – kérdezte ő –, hogy El Greco valójában nem az én névadó szülőföldemnek, hanem ennek az országnak a szülőtte? Bármit állítsanak is.

Számomra tökéletesen mindegy, sőt közömbös volt, hol látta meg a napvilágot az illető, és hogy kicsoda, hol állítják ki a képeit. Azt mondtam:

– Örömmel hallok – de lehet, azt mondtam, vagy úgy hangzott: – Öröömre szolgál.

– Örvendek – mondta aznapi tanítóm, de sehogy se hangzott.

– Nem kirándulhatnánk inkább a környéken? – kérdeztem. – Szeretném megismerni az önök vendégszerető országát.

– Holnap – mondta. – Holnap.

Ez annyit jelentett: másnap sem mutathatom be kollekciómát az Első Hölgynek. Vagyis semmit nem jelentett. A hét további napjai sem jelentettek semmit. El fognak telni, és én majd elfelejtem őket. Az lesz csak az igazi mutatvány!

Úgy, hogy odamentünk. Be a kriptába, ahol a műalkotásokat mumifikálják.

El Greco festményén ezer sebből csurgott a vér egy vértanúból a nyílveszők tövében. Jó kép volt, sok kéekkel, barnával és főleg sötétvörössel. Meglehet ugyan, hogy a félmezelen ember mesterkéltén nyitotta égre a száját, nem igazi fájdalomában vagy önfeláldozó áhítatában. Úgy tűnt, inkább suttog. Suttogni akar. Modellt állt saját szenvedéséhez. Ebben volt valami hamis, ahogy abban is, hogy testére ágyéktájon fehér golyocsot festettek. A festő eszerint szemérmelenebbnek tartotta a meztelenségét, mint a szenvedést. Lelke rajta.

A Rubensek között aztán úgy éreztem magam, mint egy hentesüzletben. Csupa rózsaszínű konc függött az egyik falon, női far képében. Hatalmas hátsók fölött fordították felénk arcukat az ecset áldozatául esett nők. Egy szépségeszmény áldozatául estek. Zárkózott, asszonyosan is már-már szűzies arcuk azonban igaznak hatott. Igazabb volt az arcuk, mint a faruk: látszott rajta a kiszolgáltatottság, és talán a fájdalom is, amiért így kell mutatkoznuk.

– Gyönyörű – mondtam, az elvárt áhítattal.

– A Főnök nem szereti ezeket – mondta kísérőm. – Szerinte meggyalázzák a nőket.

– Magunk közt szólva, az emberben néha van ilyen indulat.

– Az a Sebestyén meg... Jobb nem beszélni róla.

– Hitéért életét áldozó ember. Egy kissé közhelyes ma már.

– Nem Sebestyénről van szó – mondta. – Különben is, attól függ, milyen az a hit. Ez klerikális. Szerinte.

– Ez meg csak itt szenved – mondtam kajánul. – Potyára.

– Lehet, azért is alakítják át a múzeumot.

Kísérő tanítóm érzékelhetően más, előre kialakított gondolatmenetet követett, más-más személyekkel az útvonalon, mint akiket én elképzelhettem egyáltalán, és sejtettem már, hova akar eljutni, vagyis hogy mi vár rám.

Azt kaptam, amit sejtettem. Éppen illett hozzá a környezet: a falakon ragyogva szenvedő alakok és mögöttünk a felállványozott terem – csarnok! –, a cementes zsákok, sóderhalmok a benyilókban, ahol zsákvászonnal takarták le a festményeket. Talpunk alatt homok csikorgott a mozaikpadlón. A nyitott – esetleg kiver? – ablakokon át széllel áradt be a hideg, a levegőben kavargó hódara. A környezet leginkább kísérőm mondandójához illett, akár a tudatosan választott díszlet.

– Ne higgye, hogy Neki nincs érzéke a szenvedéshez. Épp ellenkezőleg. Fontosnak tartja. Nem érzéketlen Ő, csak valahogy... Valahogy a másik oldaláról, a visszájáról szemléli a kint. Nem, nem arról van szó, hogy élvezzi, éppen csak szükségesnek tartja. A szenvedés árán lehet eljutni az emberhez. A legbelsejéhez. Ott aztán nincs aki segítsen.

Az jutott eszembe, hogy az éjszakai Lucille ugyanerről beszélt, és a röptéri őrmagy úgyszintén. Ők is a „másik oldalról”, de a „színéről” közelítették meg, önmaguk felől. Akárcsak én, a lágytojásos reggeli közben. És, lám, itt egy újabb társunk, a „színen”, bármit jelentsen is ez. Egy valamit nem jelenthetett: hogy mindannyian bölcséleti kérdésekbe kívántak volna bevonni, és nem is pusztán hallgatóként, vagy hogy elméleteiket akarnák kipróbálni rajtam. Nagyon is gyakorlati okoknak kellett rejtőzniük ezek mögött a zsigeri filozófiák mögött, és az én legborzasztóbb feladatom kívánni, amíg a zsigerekkel együtt kifeszlenek, napvilágra buknak. Ostoba költők hasonlítják sebhez a száját: itt azonban nem alak, felületi volt a hasonlóság. A száj az a feltépett seb volt, melyen át szabadba ömlöttek éltető nedveik, megkönnyebbülve szétáradtak, és az sem számított, hogy a kiürült test elvész nélkülük.

Kár volt, mi több: fölösleges ilyen halálra szánt bölcselmi szándékokat tulajdonítanom – belemagyaráznom – ezekben az emberekbe,

bármely oldalon álltak is, a színén vagy a fonákján. Tévedtem, egyszerűen, mert nem ismertem az életüket, melyet nem volt alkalmuk, vagy nem mertek a maga tapintható valójában elém tárni, és igazából tolvajnyelvként, rejtjelekként használták a filozófiájukat. Nem akartak ők (sem) mást, mint szabadon élni, meleg helyre húzódni a tél elől, és kenyeret enni, nem kukoricakorpából sültöt lepényt, amelybe a hírek szerint még elkobzott bibliák papírját is beleőrlik (parlagi szent ostya lenne minden falat?), olyan iskolába akarták adni a gyerekeiket, ahol nem hősokról tanulnak számtanórán, csak éppen azt nem tudták, hogyan jussanak el mindehhez. Vagy tudták, de nem volt módjuk hozzá. Engem meg úgy néztek, mint aki már „benne van”, átmászott a fonákról a színre, mint zöld lárv a falevélen, sőt oda született. És minthogy ebben nincsen érdeme, úgy vélhették, akár ösztönösen, hogy meg kell szolgálnia a szerencsésjét. Ezt pedig leginkább, leghasznosabban úgy teheti, ha segít nekik. Segíts, segíts, nyögte az éjszakai asszony még akkor is, amikor artikulálatlanul kellett volna üvölnie a kéjtől. A nem-kívánt, a szándéka ellen való élvezettől.

– Ez a... – azt mondta tanaras kísérőm: ez, nem azt, hogy: ő, mintha beláthatatlan tárgyról, még inkább jelenségről lenne szó –, ez egyszer...

Ránéztem, és láttam, rosszul van, különben is vörös arcát kiveri a verejték, zezugos csermelyekben ömlik le kiborotvált bőrén, a dacos ráncai közt. Óránként dacolt az idővel. Markolászta mellén, tépdeste szinte a nagykabátot. Rettegett attól, amit mondani akart, és nem maradt annyi ereje, hogy visszafogja, legyűrje ijesztő mondandóját. Tudhatta pedig, hogy itt, a bedeszázott múzeumban nincsenek lehallgató-készülékek, nyilván azért is hozott ide, és nyilván felsőbbsege engedélyével, talán utasítására. Sejtettem, hogy ezen a tájon rejtezhet az „ok”, a gyakorlatias cél, amely felé törve engem szemelt ki segítőtársul.

– Ez – szólaltam meg lélegzete szünetében –, ez politika. És én nem politizálok. Ezt elmondtam már egyszer. Miféle titkosrendőrök maguk, hogy nem adják át egymásnak az információkat? Mindig is utáltam a hanyagságot. Miért vesztegetnek rám annyi pénzt, időt, ha semmi eredménye? Én szépítőszer-ügynök vagyok, semmit több. Ériék be ennyivel.

– Ön most miről beszél? – kérdezte, és én rádöbbsentem, hogy éppen úgy saját külön gondolatmenetem végén jutottam egy bizonyos következtetésre, ahogyan ő, hiszen egyetlen szóval sem közölte szándékát, célját, csupán én képzelegtem róla. Felépítettem egy konstrukciót, és azt képzeltem, az a hivatásom, hogy leromboljam. Azt is megértettem ugyanakkor – és teljesen összefüggéstelenül –, miért vallanak a letartóztatottak még mielőtt feltennék nekik a lényeges kérdéseket. A pusztán általuk ismert tényeket akarják előre megcáfolni, saját kételyeiket próbálják eloszlatni, és ösztönyszerűen úgy vélhetik, a vattatónak már nem marad kutatnivalójuk, mihelyst ők mintegy kiürítették magukat, és vakítóan tiszta lapot kínálnak fel. Nem feltétlenül a félelem veszi rá őket a vallomásra, hanem az el sem hangzott érvek cáfolatának vágya. Ezért annyira magányosak a külön szobába zártak, a kapcsolataiktól és azokkal együtt a reményeiktől megfosztottak, nem amiért sokan – egy egész intézmény – veszik körül őket, hanem mert egyedül birtokolják saját, mások által véteknak tartott igazságukat. Megtörténhet, hogy vallomásukkal segítséget kérnek, csak hogy kiszabaduljanak ebből a magányból. Ezek a gyöngébbek, azaz a legerősebb képzelet, a legszilárdabban épített elmélet birtokosai.

A hősök többnyire fantáziaszegények. De ezek, a magamfajta a fejükre olvasott vádakkal könnyen elbánnak, azokhoz alig van közülük, akár a tárgyszerű bizonyíték ellenére is. Annak más a helye bennük, a megvalósulatlan szándékok, bűnök zárt, ám „tető alá nem hozott” terében, mint „odakint”, ott, amit való világnak neveznek, s ahonnan a vádak, azaz a kérdések érkeznek, de soha nem találunk célba, még velük azonos belső képüket is eltévesztik, annál inkább, minél pontosabbak. Lehetnek bármennyire pontosak, ha egyszer nem „azok”, ha más találta ki vagy fedezte fel, vagy tételezte fel őket.

Végző soron a beszéd éppoly öncsalás, akár a hallgatás. Erre a következtetésre jutottam, amíg kísérőm összeszedte magát, tudtam és beláttam. Azt is, hogy az ördögnek tartoztam vele. Kellott nekem olyan helyre keveredni, hogy effélén töprengeni legyen kénytelen? Mire jó? Mire használható ez a kényszerű tudás?

Szívből reméltem, hogy semmire sem.

Az pedig, amit való világnak neveznek, azzal a kényszerrel fenyeget, hogy meg kell értenünk. A megértés pedig: árulás. Önfeladás legalább. Egyik annyi, mint a másik.

Merde!

A szél hallatszott csupán. Vékonyan susorászott a csarnokban, és az tágasabbnak hatott tőle. Kavargott a por, a hó a festmények előtt, olyan mindenhatóan, hogy azt is elképzeltette, hogy fennakad néhol, a nyersdeszka állványzat szálkáin, a festékgöbök tövében a vásznon. Szélbolyhok lebegtek minden élen, szögleten. Időnként halk percegés, csattanás hallatszott, talán a hópelyhek fagytak egymáshoz hirtelen. A sarkokban, párkányokon a szél irányt változtatott, nyomai megtapadtak a felületeken. A falaknak csapódva a szél megfordult, kifelé vette útját a nyitott ablakokon át, vagy le az alagsor, a pince felé.

El Greco vásznán most mintha kimozdult volna kínzott görcséből Szent Sebestyén, úgy láttam, tágabbra nyílik a szája. Abba is belefúj a szél, és bizonyára öblös hangot kavart a sötétjében, de az csak a festményben hallatszhatott. A félmeztelen alak valamiképpen kilazult, sőt ellágyult, érzékelhetően reszketni kezdett. A nyilvesszők is remegtek a testében, és ez feltehetően fokozta a fájdalmakat. Vártam, hogy felnyög. A szent jajgatását akartam hallani, nem a szelet.

Érzéki csalódás vagy képzeletszülemény volt, de én örvendtem neki. Annak, hogy felfogom. A szenvedés és az üdvözült boldogság volt együtt a képen. A vértanú meg élvezte, és ettől olyan lett, amilyen valójában lehetett. Mint minden téveszme megszállottja.

Rubens félaktjait nem néztem meg újra. Kézenfekvő elképzelés szerint fázósan reszketek itt, én azonban tudtam rólok az igazságot: a fagytól ugyanúgy égett a bőrük, mint a műtermi forróságtól, a festői szenvedélytől. Az a rengeteg hús szemernyit nem változott. Ott volt aztán körös-körül, kétoldalt és mögöttem a többi kép, ismeretlenül, durva zsákváson alatt, erőszakos idő vagy szándék fődte őket, mint a vakolat, amelyen egyszer majd ugyanaz az erőszakos idő és szándék jelenik meg absztrakt nedvesség-foltjaival, újkori díszítményeivel, rászegzett múzeumi lámpáival a haza hőseinek fényképe fölött. Ott voltak, a maguk virtuális valóságában azok a merev hősi ábrázatok is, éppen csak valami okból nem látszottak. Talán mert nem volt meg hozzájuk az érzékelőnk. Börtönben, éhségstrájkban elhalt parasztfiúk, magasra gombolt nyakú fehér ingben, a gyári sziréna fogantyújára, az öltözői fogas kampójára felakasztott fiatal munkások, atlétikában, bányatóba fulladt, fekete zakós professzorok egymás mellett, közhelyesen és tragikusan, ám már-már tetszőleges, vagy inkább mások által megszabott sorrendben, szívzaggatóan célirányos rend szerint, melyhez semmi közülük. Mondhatni, nem vágytak múzeumi tárggyá változni, hogy unokáik kihelyezett történelemórán bámulják meg a fényképüket, és ne rajzolhassanak rá bajszot, számfület.

Lehet, hogy a közszemlére tételt szervező – elrendelő – régi harcostársukhoz, Haza Bércéhez is lett volna egy-két szavuk, ha nem fényképek éppen. Hősiességük abban állt, hogy túrték a jelenvalóságot, nem tűntek el a zselatinos papírlapokról, az üveg alól. Legvalószínűbbnek az tetszett mégis, hogy ezeknek az alakoknak csupán a fotója létezik – de most még az se látszik –, ők maguk soha nem éltek a való világban, s ha mégis, békés öregségben vagy szerelemcsalódott ifjakként, önként hunytak el isten háta mögötti falvakban, soha nem tudva meg, milyen falmelléki sorsra szánta egy fő-fő valaki a felnagyított igazolványképüket.

Annyit tudtam a fagyos műcsarnokban, hogy semmit nem tudok. Megtanultam ott a nemvalókat. Az egyik műalkotás volt, a másik ostoba tucatkép, de sem ennek, sem annak nem létezett az eredetije. Ami pedig új tudásomat illeti, használhatatlannak tartottam,

hiszen hajlamom híján nem kívántam a szenvedést, és a menekülés előle éppoly kimerítőnek rémlett, mint amennyire lehetetlen volt.

Kísérőm azonban talonban tartott egy újabb tanítómesét. Zihálása múltán – olyan fegyelmezetten kapkodta a levegőt, a szél hallatlan hangját sem zavarta meg – nyomban elszántan belefogott, akár egy feladat teljesítésébe. Mintha mi sem történt volna az „ez a...”, ez egyszer...” mondatkezdeménye óta.

Haza Bérce, még abban az időben, amikor útszéli kis kavics volt csupán a permanens forradalom áradatában – nocsak, új Haza Bérce, ez alkalommal humoros, lehallgatás esetén övesszélesen cinikus hangfekvésben –, valami tyúklopás vagy ahhoz fogható csirkefogóság miatt egyszer csak belülről látta meg a börtönfalakat, amik előtt látogatási napokon ácsorgott a bátyjának hozott madárlátta elemózsiával. Vegyesen ültek odabent a politikaiak és a köztörvényesek, mint lusta paraszt földjén a répa és a gyom, ugyanazt a borsófőzeléket öklendezték vissza, ugyanúgy marta bőrüket a tetűpor. Illetve: nem. Mert néhányuknak nem csak szappana, de még rádiója is volt. Ezek úgy jártak át egymáshoz a magánzárkákba, mint vasárnapi vacsorára a professzorok, vagy inkább a hasmenés.

Itt kísérőm egy rubensi akt farára mutatott, mintegy világművészeti távlatba helyezve humorát. Ilhetettségében tovatűnt asztmás rohama, de sötétjéből előjött Haza Bérce és lángra lobbantotta a képzeletét. Akár egy gyújtogató kísértet, egyúttal legfőbb vándor mesemotívum.

Ezek az álcázatlan titkosrendőrök, akikkel eddig találkoztam – csupa franciás – nem bírtak szabadulni tőle. Tőle, tőle, Izétől, Haza Bércétől, másvalakitől, egyvalakitől. Mintha rá lett volna kenve a mindennapi kenyerekre, belekeverve az italukba, s ha este leoltották a lámpát, bizonyára ő világította meg a róla írt könyvoldalakat. Észrevettem, hogy ugyanúgy ejtik a szavakat, ahogyan ő: visszaverte a visszhangot a Bérc. Ugyanazt a torokhangot hallatták, amikor intím titkait idesúgva csepülték, mint mikor Ő, szónoklata végén éljent kiáltott és ezzel megadta a jelt a tapsra, egyúttal kijelölte, hogy kiért szóljon a hurrá, kinek dicsőségére vörösödjenek az összevert tenyerek. Botor kis törpe volt az elbeszéléseikben, de magas talpazaton. Nem fogták fel talán, hogy a kisemberek kajánságával kisebbitik, és annál nagyobbra nő, minél többen sutognak róla. Mondhatni Haza Bércének dicsősége, nagysága mennyiségi volt. Betöltötte mindenki gondolatait, ő szólt belőlük, akár önmaga ellen – noha ahhoz humorérzékének is kellett volna lennie. Olyan volt – már az én képzeletemben is –, akár a mindent elborító forró kód. Ők pedig szálmalmasan kisszerű anekdotákkal próbálták elérni, megpizskálni, ha már le nem döfhetik, körbe-körbe csápoltak éltető, noha koszos levegőjükben, azt hitték, ösztönszerűen, hogy igazságot tesznek az életrajzában, miközben neki volt annyi ereje, hogy eltörölje azt és másikat állítson a helyébe. Valójában egyfolytában helyesbítettek tehát. Az apró, filológiai pontosítások azonban mit sem értek a kőbe faragott személyiség súlyához képest. Mert kód és kő volt egyszerre.

Megtörténhet, hogy éppenséggel saját hajdani tévedéseiket helyesbítették, melyekkel maguk fölé emelték. Azt gondolhatták, kicsi ő ahhoz, hogy magasba érve veszélyt jelenthetne rájuk, és most önmagukra dühösen, büntudatosan ámolgyogtak az árnyékában. Vagy a fényében, mindegy. Nem volt eszközük ellene, mert előbb magukat kellett volna legyűmiük, hogy eljussanak hozzá, mondhatni, saját hullájuk talpazatára állva érheték volna el, hiszen Haza Bérce ugyanolyan jól ismerte azokat az eszközöket, módokat, mint ők: velük együtt és tőlük is tanulta. Éppen csak a humorérzéke nem fejlődött ki, mint ezeknek, nyomorukban. Vagy a megcsalottságtól.

Tanító bácsim továbbra is a falí fart mutatta. A hátsó, a segg volt számára fontos, mint története főmotívuma, sőt alaphangja, és nem az, hogy az a női tempor szép, már-már magasztos, azt észre sem vette, mivel másra állt a szeme, aminthogy azt sem, hogy ő maga is afféle művészi munkát végez: mesét komponál, és úgy hiszi közben, az igazságot mondja ki. Vad dilettáns volt egyszerűen.

– Ez meg... ez meg – zihálta – olyan senki volt, a dutyiban is, hogy minden társaságba bejárhatott, észre sem vették. Ügyet sem vetettek rá. Kipucolta a volt miniszterek cipőjét, vizet vitt a régi főmuftiknak, kiürítette a küblit a legfőbb bíró helyett, azok meg azt hitték, a nagyobb karéj kenyérért teszi, vetettek is neki, mert nekik volt miből. Készültek közben vissza a hatalomba. Tudták: ma nekem, holnap neked. Ők majd újra elfoglalják a mostaniak helyét a kormányban és egyebütt, azok meg az övéket, a börtönben. Mintha előre megegyeztek volna a rotációban, és abban is, hogy nem akasztanak fel, nem lőnek föbe senkit maguk közül, nehogy vésszesen megfogatkozzon a gárda, és ne adj Isten, egy harmadik banda kerüljön a csúcsra, miközben ők egymással vannak elfoglalva. A soros fegyencek azért élhettek ilyen jól, mert rabtartóik elvárták tőlük, hogy alkalom adtán ők ugyanolyan jóléteket biztosítsanak nekik. Később egyedül ő volt, aki megszegte ezt az egyezséget. Ebben állt az ereje: hogy meg bírta szegni az alkut.

– Nem kellene ezt nekem elmondania – akasztottam meg a lendületét.

– Okkal teszem – mondta. – Tudniuk kell, kivel állnak szembe.

– Kiknek?

– Maguknak.

– Mi meg ki a fene volnánk? – kérdeztem.

– Tudják azt maguk – mondta.

– A nyavalyába – mondtam –, azt képzeled, fegyverek azok a rúzsok?

– Rúzsot hozott? – kérdezte. – Nevezhetjük annak is. Persze, a rúzs is hatékony eszköz lehet. Nem megmondták önnek az éjszaka?

– Egyedül voltam az éjszaka.

– Persze. Én ezt is elhiszem. De attól még mondhatták. Ön most is egyedül van. Szabadidejében felkereste a múzeumunkat. Ön itt az egyetlen látogató. Hiszen a múzeum zárva tart.

– Nem is látok semmit.

– Nincs is itt senki, önnek mégis mondott valaki valamit.

– Nem is hallottam.

– Hát persze, hogy nem. – Kísérőm most kuncogott, nem zihált. – Önnek elsöre az ugrott be: fegyver. Maguk, a szabad népek egyből fegyverre gondolnak, ha kis kellemetlenség éri őket? Vagy ha meglátnak egy ajakírt? Megkérdezhetem, Barapoulos úr, ön honnan származik? Nem másért, ne értsen félre, de néhol mindegyre a pisztolytáskájukhoz vagy a tüsszőjükhöz kapkodnak a késükért a népek. Én azt hiszem, az ön szépapja hegyi szkípetár volt. Vagy inkább görög. A dédanyja pedig nem francia rúzsral, hanem vöröshagyma héjával piroslította az arcát. Már elnézést.

Eljött az ideje, alkalma legalább, hogy kihúzzam magamat, nehogy a műélvezetbe belehorgadt látogató lennék vagy annak tűnhetnék.

– Tudnom kell, hogy mit akarnak tőlem – mondtam. Reméltem ugyanakkor, ez elég határozottan hangzik, és nem felajánlkozásomat, hanem a sértettségemet jelenti. A frusztrációm. A tudatlanságomat, nem a képzelgéseimet.

– Kik? Kik akarnak? Mit? – kérdezte.

– Maga meg a társai.

Elmélázott, a Rubens-képet nézte, ezt a gyönyörű mézszárséket, vagy a semmit, ami rejtélyesebb bármely műalkotásnál.

– Így nem fogjuk megérteni egymást – mondta. – Ön nem hisz nekem.

Bánatosnak látszott, hogy erre rájött vagy feltételezte.

– Azt hittem, az őszinteség az önök szakmájának velejárója – mondtam, és ő elmosolyodott. Nem ám az iróniától, hanem megint csak saját önjáró gondolatától.

– Ön most arra gondol, hogy be akarjuk szervezni. – Igazán mulatságosnak tarthatta a nekem tulajdonított ötletét, még kacsintott is hozzá, öregedő szeme azonban valami más indulatnak engedelmeskedett: lecsukódott és hosszú ideig fel se nyílt. Így szemérmetlenül meztelennek hatott az arca. – Lehet, egyenesen fél attól, hogy együttműködésre akarjuk rávenni – mondta. – Őszinte leszek. Valóban meg akarjuk nyerni. Hallgatólagosan, hogy úgy mondjam. Barátokra van szükségünk. Barátainkkal szemben pedig őszintének kell lennünk.

Azt vártam, hozzáteszi: nemde.

– Nemde? – tette hozzá. – Folytatom tehát a mesét. Ugye, mesének tartja? Nemde?

– Csak nem értem.

– Mindjárt megérti. Az előbb a szenvedésről próbáltam beszélni. Arról, hogy Ő a másik oldaláról szemléli a szenvedést. Mint szükségéset.

Bizonyos voltam – lehettem volna – benne, hogy a szenvedésről nem ő, aznapi tanítóm regélt, hanem vastag nyakú ifjú elődje, egy nappal korábban. Annak a szájából is idegenül hangzott. Meglehet, ugyanabból az okkult könyvből, belső, titkos szervezeti szabályzatból tanulták mindketten a fájdalokat. Felmondhatta volna bárki. Bárki beavatott.

– Olyanok maguk, mint az önsanyargató szerzetesek – mondtam.

– Úgy is hívjuk magunkat: a Rend – válaszolta. – De csak egymás között.

Szent Sebestyén, mint az Isten titkos ügynöke!

A vértanú jelenleg meredten lógott a falon a szobai hóviharban, a zsiger-színű asszonyfarok balján. Nincs az a vidéki műtész, aki egymás mellé rakja őket, letakarja az összes többi képet, a legértékesebbekre viszont ráereszti a zimankót.

Lucille! Lucille!

Nem fogod elhinni.

– Folytathatom? – kérdezte az öreg titkosrendőr, azzal már folytatta is. – Semmibe sem vették. Vagyis természetesnek vették, hogy kihordja helyettük a bilit és velük hallgatja a rádiót. Meg a szövegeiket. Hogy kiművelődik ott velük. Kitanítják. Felfigyelhetnek volna pedig, amikor eladta a csontokat. Rájöhettek volna, hogy akármilyen bunkó, megvan a magához való esze. Ezt aztán bőven megtanulták, miközben őt tanították. Volt a börtön mögött, a zöldségeskert és a disznóólak között egy rabtemető. Abban meg mindenféle halott, akik közül hol az egyik, hol a másik társaságot nyilvánították hősnek, de mégse hantolták ki őket soha, nehogy az újabb fordulatkor vissza kelljen temetniük. A rokonok meg állandóan kérték a maradványokat. A hatalom viszont attól tartott, ha onnan kikerülnek, ereklyévé lesznek a csontok, valami titkos társaság szerveződik köréjük. Előbb a családi ebédlőben tárolják őket az utódok, urnában, aztán majd jönnek a tisztelők. Kezdetben az unokaöccsök, aztán azok barátai. A halál, főként a hősi halál, bármely eszméből mozgalmat csinál, sőt, eszméket is gerjeszt. Ez meg... ez meg suttomban kiásta a csontokat és jó pénzért eladta a rokonoknak. Nyilván, találomra. A szélsőjobbos halott családja esetleg szociáldemokrata lábszárát kapott a pénzéért, és viszont, a kommunisták egy pap koponyatetejét. El lehet képzelni, miféle eszmék támadtak ezek körül! Mert a halottaknak igenis van kisugárzásuk. Tudom, sokat láttam közülük. A tisztelők, a hívek meg nem tudhatták, mitől zavarodott meg a fejük. Azt hiszem, nem tévedek nagyot, nem magyarázom bele utólag, de ezzel a csereberével Ez a maga útját készítette elő. Úgy volt a jó, sőt hasznos neki, ha zavarosak a fejek, az eszmék. Bármit mondjanak, a ködben könnyebben eligazodik az ember, főként ha ahhoz szokott, mint a kősziklák között. Azokat nehezebb átrendezni. Úgy, hogy a találomra eladogatott ereklyében, ebben a kuszaságban mégiscsak volt valami tudatosság: az övé. A főokos miniszterek, képviselők meg oda se neki. Azt gondolhatták, ha eszükbe jutott, hogy egy kis senki ügyeskedése az egész, és az annál jelentéktelenebbnek tűnt számukra, minél ügyesebben ügyeskedett. Ígyunk egy sört.

Nevenincs tanítóm felindultnak tűnt, mintha az apja csontozatát is eladta volna Ez, részletekben. (Én akkor már lézének neveztem magamban, csupán a könnyebbség kedvéért, meg hogy legyen egy kis titkom ezek előtt.) Elképzelttem, hogy szombat esténként ujjai között forgat egy ujjpercet, olajos törőruhával letisztítja a port egy ismeretlen halott maradványairól, és talán még imádkozik is közben. De lehet, hogy káromkodik. Halkan, netán csak magában, mert sose tudni. Semmit.

Ittuk a sört egy jó csehóban.

– De ez még semmi – mondta kísérőm. – Vérszemet kapott ez – léz, helyesbítettem magamban –, nagyban kezdett kereskedni. De nem ám szesszel, késsel, amire odabent nagy volt a kereslet. Szeszre, késre, barackkompótra. Hanem hírekkel. Az még hagyján, hogy vitte a hírt az igazgatóságnak a főrabok szervezkedéséről, készülődéséről. Hanem azoknak is szállította a híreket. Egy szálíg hamis hírek voltak. A szabadulásról, vagyis az akkor uralkodók közelgő bukásáról, illetve a helycseréről. A közhangulatról, ami nemsokára elsöpri a kormányt. Rendszernek mondták akkor. Hogy megbukik a rendszer. Azok meg odabent inkább neki hittek, mint a rádiójuknak. Arról tudták, hogy hazudik, mert ők maguk is arra használták régebb. Hanem az ő – léz, mondtam magamban – híreitől előbb megvigasztalódtak, aztán reménykedni kezdtek, hova tovább meg már készülődtek. Jól adagolta a híreket, olyan jól, hogy észre sem vették, hogy adagolva vannak. És minél eufóriásak lettek ezek a reménytől, annál inkább elborult a látásuk, a józan eszük, és annál többet beszéltek: gyártották magukról a híreket az igazgatóságnak meg nekünk. Időbe telt, amíg rájöttünk, hogy egyik információ sem igazi: hamis hírek hatására tápláltak hamis reményeket, és hamis reményeik készítették őket valótlán tervekre. Hanem időközben, amíg ezt tudatosítottuk: az ő kezében voltunk, utána igazodtunk, ő manipulált bennünket. Az egész apparátust, az egész kormányt egy kis senki, egy vidéki börtönből. Aztán már késő volt. Na, ilyen ő – léz, visszhangoztam odabent. – Maguk is, odakint, más országban mindent elhisznek neki. Csak mert úgy kényelmesebb. Beszéltem már magának az öncsalásról?

Az öncsalásról én beszéltem magamnak, talán a múzeumban, és jelenleg, délelőtt fél tizenkettőkor, a dutyánban nem ez érdekelt.

Először láttam itteni embereket. Országglakókat. Civileket.

Hárman voltak. Ketten az egyik sarokasztalnál ültek. Alacsony asztalka volt, nem lehetett szembeöklönyökölni egymással bizalmas beszélgetésre, a két férfi keze is mindegyre elsiklott felette. Úgy tűnt, mintha mindenre legyinténe, noha egy szót sem szóltak. De legalább nem döntöttek fel közben a pálinkáspoharukat. Négy üres és két tele pohár állt előttük, az itálnak meg olyan sárgás volt a színe, mint a kocsmai fénynek. Egyetlen villanygőz világította meg a helyiséget, és egy kissé a kinti tél. A gyér napsütés panelházak faláról verődött vissza és be az ablakon, el a két emberig, és tőlük már nem messzire. Bennünket inkább takart, mint mutatott. Nem bántam: restelkedtem a bolyhos felöltőm miatt, túl elegánsnak hatott, olyannyira, hogy a két italozó is felfigyelt rá a homályhoz szokott szemével. Ők nem szégyenkeztek, engem megpillantva otthonosan, magabiztosan, már-már kihívoan elterpeszkedtek vékony, gyűrött öltönyükben. Ekkor villant belém: lehet, hogy vasárnap van, munkaszünet. Ezért a sötét öltönyök, azokhoz a vastag gumitalpas félcsizma. Az egyik pár élénk sárga.

A férfiak még össze is súgtak, talán az örömtől, hogy akadt mondanivalójuk. Aztán az egyik ásított. Ő volt a természetesebb. Neki volt nagyobb a szája, méretre is, hangra is. Hangosan, szinte harsányan ásított, és akkor elfehéredett vörhenyes bőre az ajkai körül.

Jelentéktelen mozzanat volt – a kitátott száj és maga az ember is körülötte –, de legalább valóságos. Nem kellett ahhoz

rokonszenvesnek lennie.

Asztaltársa kisebb volt, egyenesen vézna, mégis rajta feszült varrata szakadtáig a zakó. Lehet, hogy az iskolás fia zakóját vette kölcsön egy üzleti tárgyaláshoz, amit a behemóttal folytatott, habár láthatólag kevésbé kecsegtető reményekkel. Mondjuk, egy konyhai gázpalack megvételéről. Vagy eladásáról. A természetes férfiú olyannak látszott, mint akinek több gázpalackja van. A kis ember afféle volt, aki el sem jut az alkuig. Ahhoz borotválkoznia kellett volna legalább. Ritkás sörtéje összesen csillogott a látómezőm peremén. Nem tudtam segíteni neki. Rajta.

Harmadik férfi is ült a teremben. A terem közepén, térdére könyökölve, a söntéssel szemben. A söntés lambériázott falból nyíló, félköríves odú volt, BAR felirattal a körív csúcsán, és egyforma italos palackok álltak a hátsó polcokon. Minden palackban ugyanaz a világossárga folyadék, bor, konyak vagy másvalami, ujjnyi sötét üledékkel az alján.

A harmadik férfi nagy, színes képet nézett merőn a magányos asztalától. A kép a söntés fölött függött, aranyozott keretben, és rúzsos ajkú fejet ábrázolt. Izé volt a falon. A harmadik férfi velőig ható némasággal bámulta. Ő ugyan minek nevezhette magában Izét? Percekig ez volt egyetlen gondolatom.

Ez a férfi foszló, kirojtosodott aljú pulóvert viselt és gumicsizmát. Azzal karistolta a betonpadlót az asztal alatt. Különben nem mozdult. A pulóver zöld volt, akárcsak a kalap a férfi fején. A zöld kalapon izzadságfoltok voltak. Az izzadságfoltok sötétebbek voltak.

A három férfi egyszerre gyújtott cigarettára. Feltehetőleg ütött a dohányzás órája.

Orra ütött a füstjük. Ez volt az első nem hivatali, mondhatni szabad szag, amelyet ebben az országban megéreztem. Ugyanolyan volt mind a három.

A szárnyasoltár-szerű söntésben megjelent a kocsmáros, véres fehér köténnyel a hasán. Valami gyöngyház-színű nyakot törölt kezéről egy lucskos rongyba. Kísérőm feléje kacsintott, és magasba emelte egy ujját. Mutatott is, intett is vele. A kocsmáros megtöltött egy korsót sörrel és poháryi sárgás italt öntött belé. Pálinka lehetett, „gyorsító”. Odahozta. Mondtak egymásnak valamit, a kocsmáros bólogatott, és ettől kockás kalapja alól verejtékcsepp hullt homlokáról az asztalunkra, cakkosan szétterült a műanyagon. Megéreztem rajta a bőllérszagot: zsír, pörkölt sörite, kiontott bendő. Nyilván ő vette meg természetesebb kocsmavendégétől a gázpalackot, annak a lángjával égette poszgsárra, hólyagosra a sertésbőrt holmi hátsó udvaron. A zöld pulóveres férfi a helyiség közepén vadőr lehetett. Akkor pedig a leölt állat: vaddisznó. Volt. Ezek pedig nem vendégek, hanem üzletfelek, és áldomást isznak. A vézna ember szállította a fűszert, vagy adta tovább – feketén – a húst. Vagy mindkettő.

Jólesett mindezt megérteni. Nem képzelgés volt.

– Néha beülök ide – mondta kísérőm, fölőselesen: tudtam már magamtól, hogy törzsvendég, és magasba emelt ujjá nem egy korsó sör, hanem egy adag hús rendelését jelezte. – Rendes emberek – mondta. Aztán még azt is: – Ki-ki abból s úgy él meg, ahogyan tud. Érti?

Nem franciául beszélt.

– Nem értem – mondtam. – Miről van szó?

– Magáról – felelte. – Meg a klienséről. A boszorkányról.

– Kiről?

– Haza Bércnérről. Róla még nem beszéltem.

Izénéről akart tehát enyhe kis borzasztóságokat előadni.

– Ne vacakoljon – mondta. – Elvégre még párfőmöt is hozott neki ajándékba. A kedvenc márkát. Tudja, melyik a kedvence? A legdrágább. Ez a magáé elég sokba került?

– A cég ajándéka.

– Olyant még nem szagoltam.

Igyekezett visszatérni a humorához. Úgy könnyebb. Hagyni lehet, hogy félreértse a másik a szójátékokat, sugallatokat (pontosan értse tehát), de szükség esetén át lehet hárítani rá emiatt a felelősséget. A nyelvi nehézségek is szolgálhatnak mentségként, sőt alibiként, persze. Én is tudtam, hogy mondják itt: *merde*.

– Csakhogy soha nem tudja lemosni magáról a szarszagot – mondta kísérőm. – Kenhet magára bármit, mégis mocskos száju falusi cseléd marad. Még mindig késsel próbálja enni a zöldborsót, de a szemek állandóan legurulnak a kés lapjáról. Ezért aztán minden hivatalos vacsora alatt át kell öltöznie. Emiatt a sok estélyi ruha. Na, meg szereti is a puccot. Tudja, mit mondott nekem magáról? Etessétek-itassátok torkig a nyavalyás csigazabálót, küldjétek rá egy kurvát, amelyik nem fingik kefézés közben, aztán küldjétek haza a francba.

Most meg kellett volna sértődnöm, és azzal személyesen érdekeltté válnom. A felháborodás is ellenfelünk cinkosává tesz. Csakhogy túlságosan csinált volt a szöveg: irodában képzelik el, szerkesztik meg így a szítkokat. Ha sértett valami, úgy az, hogy alábecsültek holmi titkosrendőrségre szegődött tolnokok ezzel a könyvízü körmondattal. Lehet ugyan, hogy előítéletzerű tévedés folytán annyira kifinomultnak vélték, feltételezték, már ennyitől is vérig – bizony ám, a kiontott vérig – sérthetnek. Különben kísérőm nem közli velem a csinálmányukat.

Azt nem bírtam kihüvelyezni csupán, miért kellett volna nekem meggyűlölnöm Izénét. Hacsak az egészség nem bevezetőnek szánta a vén ezredes, hogy aztán nyakló nélkül szapulhassa, én meg az indulattól feloldódva, mintegy védtelenné válva egyetértsek minden mocskos szóval, sanda célozgatással, sőt kielégüljön a haragom, még mielőtt egészen elönt. Miért jobb nekik, ha gyűlölöm, nem csak megvetem? Na jó, utálok is. De hadd utáljam én magam, önként. Alanyi jogon. Akár ok nélkül, oktanul.

Mégiscsak bíztak bennem ezek, vagy csak a profizmusomban. Nevetséges, sőt röhejes volt, hogy abban bíztak, el tudom rejteni a belém táplált gyűlöletet, amikor majd szemtől szemben állok Hazabércnével, és ártalmatlan – igenis, ártalmatlan – szépítőszereket kínálok neki. Hacsak ki nem cserélik időközben valamelyik darabot, amint azt az éjjel egy kétségbeesett cédával megüzenték. Leginkább a pénisz-alakú rúzsra tippeltem: ónagysága arra biztosan ráharap, a szó bármely értelmében. Jobb híján.

Elképzelttem egy kellő méretű, lágyan illeszkedő rúzsruhat testvibrátorként, és még azt is, hogy intézményemtől jutalmat kapok újításomért. A reklámszöveg pedig: Alkalmas alsó és felső ajkakra egyaránt. – Úgy élveztem, kivörösödött belé mindenem. Te mindenem! – mondja a Diktátor neje.

Alpári ötlet volt, de úgy véltem, csupán mások disznózkodását viszonzom velem, ide érte az is, amit az élemedett ezredes mesél ezután.

– Halljam az újabb mesét – mondtam neki, de ő türelemre intett, amíg megérkezik újabb korsó söre a belesüllyesztett adalékkal. Ez alkalommal a kocsmáros a húst is kihozta egy reklámszatyorban.

– Megkérem – fordult felém kísérőm –, ezt majd maga vigye. Én szolgálatban vagyok, nem cipelhetek csomagot.

– Nem, ha egyenruhát visel.

– Anélkül is mindenki ismer a környéken – mondta. – Két utcával arrébb születtem. Munkáscsaládban! Kazánfűtő volt az apám. Azt

mondta legalábbis. De szerintem csak takarította a gőzkazánokat.

– És Hazabércné volt a szeretője – kajánkodtam.

– Miért ne lehetett volna? – kérdezte. – Lehetett volna.

– Nem fia maga a nagyságos asszonynak véletlenül?

– Akkor én már nem itt lennék.

– Hanem magas állásban.

– Magasan, persze, egy faágon az elfelejtett erdőben. Lágerben lennék, vagy életben sem. A tanúk el-eltünedeznek. Ilyen a tanúk természete.

– A fiúké nem annyira – mondtam.

– Fiúnak lenni annyit jelent, hogy tanúi vagyunk szüleink bűneinek. Saját kivégzésünket is beleértve. Úgy, hogy ezt hagyjuk is abba.

Elrontottam a kedvét. Szinte beleitta magát a kriglibe, úgy rátapadt. Eltűnt benne az arca, sápadt homloka látszott ki csupán, és a két füle. – Magának a korszéval együtt most három füle van – akartam volna mondani, de beláttam, hogy nem érti a tréfát, ha nem ő találja ki. Vagy helyette valakik.

Bejött egy nő a duttyánba, utána meg gőzölögve a hideg. Leült az egyik asztalhoz, és hagyta olvadni csizmájáról a havat, le a többi közé. Fekete tócsákban tocsogtunk, most már hatan: a természetes és az apró, a zöld pulóveres férfi és a barna nő, ráadásként én a kísérőmmel. Hatból négyen cigarettáztak, mivel a nő is rágyújtott. Cigarettás doboza lágyan, öngyújtója fémesen koppant az asztalon. Illatosan áradt felém a füstje a három keserű füst között. A hatból ketten, a nő meg én voltunk a jól öltözött kakukktojások. Ő egyenesen prémbundát viselt, otromba csizmája nem illett hozzá, de hosszú téli utakra alkalmas lábbelinek volt vélhető. Ennek ellenére kocsiból szállhatott ki: bundáján nem látszott a melegben gyönggyé formálódó hó nyoma. A mi kabátunk minden szőre-szála végén vízcsepp remegett és lassan ivódott be a szövetbe. Derekasan belefűledtünk a felöltőnkbe.

A nő nyilván ivott volna valamit – már csak ürügyként is –, a kocsmáros azonban kint turkált valahol az ezüstös bönyék, gyöngyházszing fodorhájak, meleg belek között. A magára hagyott nő nem jártatta meg tekintetét, szokás szerint a helyiségen, maga elé nézett vagy ki az ablakon, mint kinek bánata van. Ha volt is, nem kocsmába illett.

Szemlátomást elaggó kísérőm áttolta elém a söröskorsót, könnyen csúszott a saját levén.

– Ezt kóstolja meg – mondta. Bármit mondhatott volna, messziről úgy látszott, beszél hozzám, és ez volt a fontos. Ez volt a dolga. A szolgálati feladata. Amikor aztán mégis belekezdett, az a gyanúm támadt, kötelemszegést, egyenesen függelemsértést követ el. Humorosan, könnyedén kellett volna mesélnie holmi főbenjáró ocsmányságokról és magasságos elkövetőjükről, de mindhiába erőltette a lenge szárnyalást. Kötelességszerűen adta elő a mondókáját, helyel-közzel mások által kimunkált fordulatokkal, élcekkel.

– Igyon egy kortyot, az isten szerelmére – mondta. – Barátok vagyunk elvégre.

Savanyú volt.

– A habot rá mosószerből csinálják – mondta. – Mosószert raknak a sörbe, hogy ne kelljen sokáig erjeszteni. Azért nem lehet mosószert kapni. A sörtől rossz a májunk.

Bizalmaskodva kintlódott, hogy megtalálja az előírt hangját, én pedig már-már megszántam, aztán úgy döntöttem, hadd szolgálja meg a bérért, nem segít nekik. Nyelvem hegyén volt pedig valami csacska bölcselem a sör, a szánk íze és a hatalom áporodott keserűségéről és ezek nem túlságosan okkult, még kevésbé elvi kapcsolatáról a fejünkben, de még a savanyúnak mondott asszonyokról is. Bármely hazugság megtette volna, ha eléggé könnyed.

– Azt hiszi ön, barátom, hogy a francia rúzszt, kölnit, vagy akár pezsgőt Távol-Keleten hamisítják? Nemde?

– Nemde – közöltem.

– Maguk a nagy szabadságot arra használják, hogy előítéleteket gyártsanak, nem csak kozmetikumot. Közben túlságosan is hisznek a szemüknek. De látnia kellene önagsága gyarait. Állami gyarak, persze. De önagsága nálunk a fő-fő szépművészeti és divatszakkért. Divatdiktátor.

A „divatdiktátor” volt az első hivatali élc. A szó második felénél, egyénivé színezve, kacsintott is mesélőm.

Rábólintottam a kacsintásra.

– Egyszóval, lopják a találmányaikat. Maga, barátom, azt gondolja, ajakra, pofára kenik majd a mintakollekcióját? Magára keni, persze, önagsága. De előbb kielemezzik az összetételét. És néhány hónap múlva nagyjából ugyanilyen áru jelenik meg, főként a harmadik világban, ahol a kutya sem ellenőrzi. A csomagolás is hasonló lesz, a két márkánév legfennebb egy-két betűvel különbözik. Az ár, nyilván, alacsonyabb, mint a maguké. Azoknak a koszosoknak épp megfelel, a minőség is, az ár is. Csak azt nem értem, milyen púdert használhatnak a szerecsenek.

Elsültni látszott a második rendőri tréfa.

Ittunk rá, előbb én, utánam ő. Én alig, ő bőségesen. Csúszkált a krigli az asztalon. Halk sikongást hallott. Helyettem talán.

– Örvendek azért, hogy nem fegyvert hozott – mondta. – Jó, tudom, elsőre arra gondolt, mert maguknak erre jár a kiművelt eszük: az ajakír is lehet fegyver. Megmérgezzhetik, például. Én azonban igazi golyószóróra, aknavetőre gondolok. Azoknak még jobb az áruk, a kereslet is nagyobb irántuk. A niggerek inkább lőnek, mint rúzsozzák magukat.

Élc: három. Helyesbítve: négy.

– Az arabok – helyesbített. – Az araboknak úgy kell a géppisztoly, akár a betevő rúzs. Jut eszembe, világosítson fel: az arabok a harmadik világba tartoznak-e? Nem másért, de ők csak félig olyan feketék. S mi van a sárgákkal?

– Nem tudom, mi van a sárgákkal.

– Azért, ha jobban belegondol – melázott –, az ember, de főleg az asszony ugyanúgy tartja szájához a rúzszt, mint a pisztolyt. Maga szerint nem öngyilkossági kísérlet a szépítkezés? Főként, ha férfi rúzsozza magát.

– Konkrétan, melyik férfi pirosítja a száját? – kérdeztem. – Ez apróság csupán.

– Konkrétan? – kérdezte.

– Úgy. Ki a célszemély?

– Konkrétan ahhoz magának semmi köze, barátom.

Rápillantottam és azt gondoltam: egy-null, javamra, pontosabban: egy-null ide. Ide, nekünk. Nem javunkra, még. De azért, csakazértis: egy-null. Kimondtam kedvenc francia szavamat, szinte az egyetlent:

– Merde.

Elhallatszott a bundás nő asztaláig. Kísérőmet kivéve vélhetőleg egyedül ő fogta fel a csehóban. A szót is, hangomban a diadalitasság magas fekvésű zöngéit is. Talán a mély, rekedt, torokhangú elégtételt is az alján, azt a kis rőfögést.

A három férfi csak ült magának. Szemközt velem a negyedik, az én emberem, valami egyetemes minta szerint a zöld pulóveres vadőr tartását vette fel: az asztal felett mereven előre feszült a könyökén. Dühbe gurult, vagy kétségbe esett, nem tudtam eldönteni. Azt viszont tudtam: én itt sérthetetlen vagyok, és ez az önhitt tudat újabb elégtételt okozott. Kapjátok be! – rikoltottam magamban. Ez itt

megkapta a magáét, és viselte is, láthatólag. Láttam. Öreg volt már ahhoz, hogy rejtteni bírnia. Öreg volt, és rosszul tanulta meg a leckét. Öreg volt és csalódott. Nem bennem, talán nem is önmagában, hanem a tökéletesnek tartott felsőbb forgatókönyvben, mely szerint dolgozott, és azzal együtt talán a felsőbbbségben. Sőt, az egész intézményben, mely képtelen volt megalkotni számára a megfelelő kifejezéseket, hézagmentessé tenni a gondolatmenetét, még ha annak végső célját elhallgatta is előle. Magára hagyták mégoly kurta útján, és elmulasztották figyelmeztetni a veszélyekre, s hogy nem igazodik el köztük a pusztá rutinjával. Ott ült, félrészegen és magányosan, akár a párizsi forgatagba keveredett paraszt, aki azt se tudja, mit mondjon majd, ha dolga végezetlen hazaér. Lehet, hogy máris sorolta magában a mentségeket, amiért öreges szószátyárságában elárulta a forgatókönyvet – a létezését –, és legfőbb ellenérve az lehetett, hogy nem látta át a teljes dramaturgiát. Miért nem szóltak? Szerintem ezt hangicsálta, ismételte abban a hatalmas ürességben, amelybe vereségével került hirtelen, békés sörözgetés közben, amit szintúgy le kell tagadnia, mint balfogását, amivel megadta nekem a lehetőséget a visszakérdezésre. – Miért nem szóltatok? – Lefogadtam volna, hogy azt forgatja magában, örök barátságot ajánl, és cserébe a hallgatásomat kéri. Tartott még annyira hiszékenynek. Bizonyára megmondták neki, hogy naiv és tájékozatlan vagyok. (Éppen emiatt esetleg veszélyes is, hiszen kusza bolyongásaim során olyasmibe tenyerelhetek, amit nem ők raktak eléem.) Külföldi vagyok, elpuhult és tudatlan, nem edzettek meg az övéhez fogható tapasztalatok, a három műszakos szolgálatok a hivatal alagsorában és az utcán, majd egy oldalsó őrmagyi irodában, különben is, másra jár az agyam: arra, amire a végbe hanyatló messzeségben kitanítottak, vagy csak öntudatlanul magamba szívtam.

– Ahhoz mit szólna – vetette fel a fejét –, ha én most rendőrt hívnék és lefogatnám feketén vágott hús birtoklásáért?

Az asztalon, reklámszatyorban, könyökömnél feküdt a meleg hús. Azon kívül volt még valami valóságos: a megalázott, elhagyatott titkosrendőr dühe és kisszerű fenyegetése egy érzékszerveknél felfeslett, rücskös bőrszakban, ami ő maga volt. Vereségének bizonyosságaként hatottak.

Egy-null, barátaim. Ide.